

**Verslag wedstrijdbezoek PSV – Feyenoord
d.d. 14 maart 2004**

Den Haag, juni 2004

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Vorbereiding	4
2.1	Vooroverleg	4
2.2	Afspraken vooroverleg	4
2.3	Documenten en overleggen	6
3	Waarnemingen audit wedstrijdbezoek 14 maart 2004	7
3.1	Rolverdeling leden van het auditteam en medewerkers DSP-groep	7
3.2	Lokaal beleid en convenant	7
3.3	Inzet politie	8
3.4	Inzet PSV	10
3.5	Inzet OM	12
3.6	Begeleiding Feyenoord supporters	13
4	Conclusies	15
4.1	Conclusies	15
	Bijlagen	
Bijlage 1	Samenstelling auditteam	18
Bijlage 2	Stappenplan bij racisme, discriminatie en grievende teksten	19
Bijlage 3	Uitkaartsysteem Feyenoord	20

1 Inleiding

Het nieuwe 'beleidskader bestrijding voetbalvandalisme en voetbalgeweld' is in 2003 door de interdisciplinaire stuurgroep bestrijding voetbalvandalisme en geweld vastgesteld. In dit beleidskader is onder meer opgenomen dat door de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een auditteam voetbalvandalisme ingesteld zal worden. Dit is voor aanvang van de competitie 2003-2004 gebeurd. Dit team heeft tot taak feitenonderzoek te doen naar ingrijpende incidenten van voetbalvandalisme in Nederland en onderzoek te doen naar het voorkomen van incidenten. Om inzicht te krijgen in die factoren die een rol spelen bij het verloop van een wedstrijd bezoekt het auditteam ook een aantal (risico)wedstrijden. Doel van deze bezoeken is om lering te trekken uit de voorbereiding en uitvoering van maatregelen die worden getroffen om een risicowedstrijd in goede banen te leiden. Daarbij wordt nagegaan of en hoe het 'beleidskader bestrijding voetbalvandalisme en voetbalgeweld' in de praktijk wordt toegepast.

Het auditteam wordt in zijn werkzaamheden ondersteund door medewerkers van onderzoeks- en adviesbureau DSP-groep.

De wedstrijd PSV - Feyenoord van 14 maart 2003 was de derde wedstrijd in het kader van wedstrijdbezoeken van het auditteam. Het auditteam was aanwezig bij het vooroverleg en op de wedstrijddag zelf.

Het auditteam bedankt iedereen die betrokken was bij deze dagen voor hun gastvrijheid en bereidwillige medewerking.

2 Voorbereiding

2.1 Vooroverleg

Op 10 februari 2004 vond het vooroverleg plaats. Bij dit overleg waren aanwezig:

- Frank Wijnveld veiligheidscöördinator PSV (voorzitter overleg)
- Ger van Os voorzitter supportersvereniging PSV (kwam later)
- Frits Bovers voorzitter PSV Fans United
- Berry van Aerle supporterscöördinator PSV
- Peter Massuger voetbalcöördinator Politie Brabant Zuid-Oost
- Frenk Willemse Politie Brabant Zuid-Oost
- Kitty Bergacker gemeente Eindhoven (beleidsmedewerker)
- Tinus Kanters gemeente Eindhoven (evenementen)
- Eric Vos gemeente Eindhoven
- Martin van Schijndel KLPD afdeling spoorwegpolitie
- Bernard Gerritsma veiligheidscöördinator Feyenoord
- Rinus Wijtvliet politie Rotterdam Rijnmond
- Hans Opmeer politie Rotterdam Rijnmond
- Cees Ottevanger Landelijk Auditteam Voetbalvandalisme
- Han Bruinink DSP-groep

2.2 Afspraken vooroverleg

Het vooroverleg verloopt gestructureerd aan de hand van een zogenaamd imprimé-formulier. De afspraken in het vooroverleg spitsen zich toe op de risicoklasse, het vervoer van de Feyenoord supporters, de veiligheid in het stadion evenals de veiligheid rond het stadion. Afsluitend komt nog een aantal losse punten aan de orde.

Risicoklasse

De wedstrijd PSV-Feyenoord is ingedeeld in risicoklasse C. PSV verbindt hieraan een verplichte treincombi, 1 op 1 kaartverkoop, geen kaartverkoop op de wedstrijddag en een alcoholverbod in het stadion (met uitzondering van de besloten ruimten).

Er zijn maximaal 1600 kaarten beschikbaar voor de aanhang van Feyenoord. De wedstrijd is met in totaal 36.800 kaarten uitverkocht.

Vervoer

Er wordt gereisd met twee chartertreinen met elk 800 plaatsen. De eerste trein wordt vijf kwartier voor aanvang van de wedstrijd verwacht (11.15 uur) en de tweede trein drie kwartier voor het eerste fluitsignaal (11.45 uur). De supporters worden gefouilleerd aangeleverd volgens de gebruikelijke omwisselingprocedure bij Feyenoord: scannen, fouilleren en verstrekken combikaartje. Indien dit goed is gebeurd kunnen de Feyenoord supporters bij aankomst direct het PSV-stadion in en hoeft geen gebruik gemaakt te worden van de opgang met tourniquets.

Bij het vertrek richting treinen verlaten de supporters de vakken via twee opgangen en het cateringvak. Voor de eerste trein worden 800 supporters afgeteld waarna de rolluiken sluiten. De procedure herhaalt zich voor de tweede trein. Het tellen geschiedt door de stewards van Feyenoord met

ondersteuning van de spoorwepolitie. De supporters van Feyenoord worden vooraf ingelicht over de beschreven procedures bij aankomst en vertrek. Tegenwoordig mag er niet meer gerookt worden in treinen, maar met combivervoer is de ervaring van de spoorwepolitie dat handhaven niet lukt. Er wordt dus gedoogd. Er reizen vijf politieagenten in burger mee in de treinen en er gaan twee spotters (eveneens in burger) op een eerder tijdstip naar Eindhoven.

Veiligheid in het stadion

PSV en de politie zetten buiten noodzaak geen ME in in het stadion. Bij ongeregelheden spreken eerst de stewards de supporters aan. Als dat geen effect sorteert wordt de door PSV ingehuurde beveiliging WWS (worldwide security) ingezet en pas daarna de politie. Bij aankomst en vertrek kan ook gesteund worden op de spoorwepolitie.

Het scenario wordt doorgesproken indien Feyenoord verliest. Uit ervaring blijkt dat bezoekende supporters dan eerder weg willen. Afgesproken wordt dat de stewards van Feyenoord ze in eerste instantie tegenhouden. Lukt dit niet, dan stuiten ze op de rolluiken bij de opgangen. Met de spoorwepolitie wordt overeengekomen dat de treinen een kwartier voor de wedstrijd klaarstaan zodat de eerste lichter supporters gelijk de trein in kan en niet in het stadion hoeft te worden opgehouden. Mocht er sprake zijn van agressie, dan gaan de rolluiken open en verlaten de supporters het stadion via de tourniquets. De software van de tourniquets zorgt dat deze na 800 omwentelingen blokkeren.

Met de Feyenoord supporters reizen 60 stewards en 8 medical-stewards mee. De medical stewards doen alleen de eerstelijns verzorging.

Veiligheid rond het stadion

De gemeente zorgt in overleg met de politie voor controle op losliggende materialen/tegels in de directe omgeving van het stadion. De Mathildelaan wordt momenteel verbouwd dus dat betekent een extra risico.

Voorts moet rekening gehouden worden met een eventuele actie van supporters van PSV over het vervolgtraject van supporterscafé de Aftrap. De beoogde locatie voldoet niet aan de milieueisen en verbouwing is te duur. Supporters azen nu op een gebouw aan de andere kant van het stadion / spoor en willen het gebouw op de wedstrijddag mogelijk bezetten. De politie zorgt voor extra toezicht.

Overig

- De wedstrijd wordt bijgewoond door Dirk van de Heuvel, auditor van de KNVB.
- De veiligheidscoördinator van Feyenoord stelt een A-4 op met alle regelingen die hij treft bij Feyenoord en stuurt dat naar de veiligheidscoördinator van PSV.
- PSV heeft een rode kaartactie met betrekking tot racisme. De spelers en begeleidende kinderen in de line up hebben bij opkomst een dergelijke kaart bij zich.
- De driehoek is waarschijnlijk aanwezig tijdens de wedstrijd.
- Het bestuurlijke ophouden wordt niet toegepast binnen de gemeente Eindhoven.
- Het optreden bij spreekkoren blijkt in de praktijk moeilijk. Het is vaak een klein groepje dat slechts in het eigen vak te horen is. De aanstichters worden via de lijn stewards-WWS-politie aangesproken op hun gedrag en zonodig afgevoerd.

Alleen bij massale kwetsende uitingen volgt men de procedure uit het beleidskader.

- De veiligheidscoördinatoren hebben voor aanvang van de wedstrijd nog contact met de scheidsrechter.
- Er vindt nachtbewaking plaats door PSV met speciale aandacht voor de twee standbeelden op Noordoost.

2.3 Documenten en overleggen

Voor de wedstrijd PSV – Feyenoord zijn de volgende documenten beschikbaar:

- convenant betaald voetbal, seizoen 2003-2004;
- wedstrijddraaiboek van PSV;
- algemeen operationeel draaiboek 2003 – 2004, politie Brabant Zuid-Oost;
- wedstrijddraaiboek van politie Brabant Zuid-Oost;
- het PSV verslag van het vooroverleg van 10 februari 2004.

Naast het vooroverleg op 10 februari zijn er kort voor, tijdens en kort na de wedstrijd de volgende overleggen:

- Vrijdag 12 maart is er een commandantenoverleg bij de politie waar het draaiboek van de wedstrijd wordt gepresenteerd en besproken.
- Bij de politie begint de wedstrijddag met een briefing van alle eenheden op het politiebureau, gevolgd door een briefing per eenheid.
- Bij PSV begint de dag met een briefing van de stewards, is er overleg tussen de veiligheidscoördinatoren van PSV en Feyenoord en wordt het scheidsrechterskwartet door de veiligheidscoördinatoren ingelicht.
- Bij eventuele ongeregeligheden in de eerste helft van de wedstrijd treffen de veiligheidscoördinatoren van de clubs en de operationeel commandanten van de politie elkaar in de pauze.
- Na afloop van de wedstrijd vullen de veiligheidscoördinatoren het KNVB formulier wanordelijkheden in.
- De eenheden van de politie worden aan het einde van de wedstrijddag gedebriefd. Ook de stewards van PSV krijgen na de wedstrijd een debriefing.
- De dag na de wedstrijd vindt bij PSV de evaluatie van de wedstrijd plaats in bijzijn van de politie.

3 Waarnemingen audit wedstrijdbezoek 14 maart 2004

3.1 Rolverdeling leden van het auditteam en medewerkers DSP-groep

Namens het auditteam is de wedstrijd bijgewoond door Margo Vliegenthart, Cees Bakker, Tom van Daalen, Anja Beerepoot (DSP) en Han Bruinink (DSP). De volgende rolverdeling is aangehouden:

- Margo Vliegenthart wordt gedurende de wedstrijd vergezeld door Kitty Bergacker, beleidsambtenaar van de gemeente en opstelster van het convenant. Margo volgt de wedstrijd vanuit de bestuursloge, waar onder andere de voorzitters van beide clubs aanwezig zijn.
- Cees Bakker start de wedstrijddag 's ochtends met het bijwonen van de briefing van de eenheden van de politie en loopt daarna mee met de Algemeen Commandant, de heer P. van der Aa en de chef van de afdeling Binnenstad, de heer W. Meijers.
- Tom van Daalen treft in de loop van de ochtend op het politiebureau de voetbalofficier van Justitie, de heer J. van Vreeswijk en loopt de rest van de dag met hem mee.
- Han Bruinink is op 12 maart aanwezig bij de presentatie van het wedstrijddraaiboek van de politie en loopt op de wedstrijddag mee met de veiligheidscoördinator van PSV, de heer F. Wijnveld.
- Anja Beerepoot treft in Rotterdam de veiligheidscoördinator van Feyenoord, de heer B. Gerritsma en reist vervolgens zowel heen als terug mee met de Feyenoord stewards en supporters. Tijdens de wedstrijd verblijft zij met de stewards in het bezoekersvak.

3.2 Lokaal beleid en convenant

Convenant

De gemeente Eindhoven beschikt over een convenant betaald voetbal seizoen 2003 – 2004, dat op 3 mei 2003 is ondertekend door de voorzitter van PSV, de voorzitters van beide supportersverenigingen PSV en Fans United, de burgemeester van Eindhoven, de chef van de afdeling binnenstad van regiopolitie Brabant Zuid Oost en de hoofdofficier van Justitie van het Openbaar Ministerie. Het convenant ziet er zeer systematisch en beleidsmatig goed doordacht uit. Ten aanzien van de verantwoordelijkheden van de ketenpartners is het 'beleidskader bestrijding voetbalvandalisme en voetbalgeweld 2003' als uitgangspunt gehanteerd.

In het convenant staan nog enkele actiepunten die momenteel worden opgepakt. Het betreft:

- de uitwerking van het convenant in een veiligheidsbeleidsplan (door de werkgroep integraal veiligheidsoverleg voetbalzaken);
- het doorvoeren van veranderingen in de organisatie van het sociaal preventief supportersbeleid (door PSV, politie en de gemeente);
- het opstellen van een vervoersplan met daarin aandacht voor onder andere een transferium, parkeerspreiding, mogelijke aanleg bussluis en alternatieve vervoerswijzen (door PSV, ook politie en gemeente denken zo veel mogelijk mee);

- het ontwikkelen van een risico-analyse formulier ten behoeve van een objectieve risico-inventarisatie (door de politie).

Draaiboeken wedstrijd

Het algemeen draaiboek van de politie voor het seizoen 2003 -2004 en het wedstrijddraaiboek PSV – Feyenoord zien er eveneens zeer volledig en inhoudelijk goed uit. Het algemeen draaiboek is gebaseerd op het beleidskader, waarbij vooral veel aandacht uitgaat naar het 'Bejegeningprofiel optreden politie bij voetbalwedstrijden'. Ook in het wedstrijddraaiboek van de politie krijgt het bejegeningprofiel veel aandacht. Bovendien valt op dat het politieoptreden tot in detail is opgenomen.

Sociaal preventief supportersbeleid

In de gemeente Eindhoven is al jaren sprake van een sociaal preventief supportersbeleid waarin gemeente en PSV samen optrekken. Het beleid staat momenteel onder druk door een herbezinning op taken. Op het project zitten drie coördinatoren, waarvan er één geleverd wordt door de gemeente en twee door PSV. Zij hebben alle drie hun werkplek in het stadion. De huidige visie van PSV is dat het sociaal preventief supportersbeleid meer een (algemene) taak is van de gemeente dan van PSV en dat de aansturing dus ook meer vanuit de gemeente dient plaats te vinden. Momenteel is men bij de gemeente op zoek naar een vaste werkplek voor de coördinator en naar een hernieuwde werkwijze met en deelname van PSV in het project.

3.3 Inzet politie

Expertise en informatieoverdracht

Binnen de regiopolitie is een zeer gedreven team verantwoordelijk voor een goede gang van zaken rondom voetbalwedstrijden in de gemeente¹. Dat straalt ook af op de voorbereiding van de wedstrijd PSV –Feyenoord. Het wedstrijddraaiboek wordt op vrijdag 12 maart met behulp van PowerPoint gepresenteerd aan de verantwoordelijk operationele commandanten. Daarbij wordt veel aandacht geschonken aan enkele specifieke beleidsuitgangspunten, zoals het te hanteren alcoholbeleid en de afgesproken vervoersregeling voor de supporters van Feyenoord. Tevens wordt uitgebreid ingegaan op actuele informatie over de supporters van zowel PSV als Feyenoord, de te verwachten ongeregelheden (onder meer op basis van eerdere wedstrijden) en natuurlijk de inzet van de eenheden.

Op de wedstriiddag start de centrale briefing van alle eenheden om 09.00 uur. De briefing is to the point, waarbij vooral de specifieke doelstelling bij optreden, de tolerantiegrenzen, het bejegeningprofiel en het kledingsvoorschrift worden benadrukt. Bovendien wordt apart gewezen op een zorgvuldige administratieve afhandeling van arrestanten. Op de tafels liggen formulieren met namen van PSV supporters die een stadionverbod (55) en een centrumverbod (5) hebben. Van de laatste groep zijn ook foto's voorhanden. Na de centrale briefing is er nog een korte briefing van de eigen eenheden door de commandanten waarna om ongeveer 09.30 uur de eerste eenheden operationeel zijn in de stad.

Noot 1 Naast PSV behoren ook Helmond Sport en FC Eindhoven tot de politieregio Brabant Zuid Oost.

Gedurende de dag is er sprake van goede overdacht van informatie tussen de politie regio Brabant Zuid Oost, politie regio Rotterdam Rijnmond en het CIV.

De politie regio Brabant Zuid Oost beschikt sinds 2000 over een apart ingericht Regionaal Informatiepunt Voetbal (RIV). Het RIV is 24 uur per dag telefonisch bereikbaar en vooral operationeel bij risicowedstrijden waar meer dan een 'normale' politie-inzet voor nodig is. Voor de wedstrijd PSV – Feyenoord bestaat het RIV uit 4 fte, ondersteund door 7 fte die vallen onder het commando RIV (spotterteams en liaison KLPD spoorwegpolitie). De doelstelling van het RIV is: "Het op een (juridisch) goede en verantwoorde wijze informatie inwinnen, veredelen en uitzetten ten behoeve van de politieorganisatie en het daartoe opzetten van een operationeel politie informatiecentrum dat haar taken op het gebied van informatiewinning, verwerking en veredeling evenals de taken op het gebied van openbare orde en veiligheid voor en tijdens wedstrijden naar behoren kan uitvoeren".

Centraal wordt op het RIV een journaal bijgehouden op een afzonderlijk geautomatiseerd systeem genaamd "Hebbes voetballen" dat voor het EK is ontwikkeld en nadien is aangepast voor grootschalig politietoetreden in de regio Brabant Zuid Oost. Het systeem kan op locatie van de betrokken commandanten ter plekke worden geraadpleegd en gemuteerd.

Via het RIV wordt getracht zoveel mogelijk informatie in te winnen en die informatie bevestigd te krijgen door de eigen Regionale Inlichtingen Dienst (RID). Op basis van de door de RID bevestigde informatie wordt vervolgens gerichte actie ondernomen. Hierdoor komt het bijvoorbeeld niet meer voor dat op basis van geruchten een wedstrijd onnodig wordt opgeschaald. De RID bezit inmiddels een uitstekende informatiepositie.

Politietoetreden tijdens de wedstrijd

Het politietoetreden wordt aangestuurd door de algemeen commandant vanuit het regiobureau dat vlakbij het stadion ligt.

De handhaving van de openbare orde en veiligheid, zowel in het stadion als in het centrum van Eindhoven, wordt aangestuurd door de operationeel commandant vanuit de commandokamer van het stadion. Hij wordt ondersteund door een commandant ordemaatregelen, een centralist voor de ME verbindingen, twee videobediensers en een administratief medewerkster voor het invoeren en uitlezen van "Hebbes".

De verdere inzet op de wedstrijddag is als volgt:

• supportersbegeleidingsgroep (de platte petten):	23 fte
• Hondenbrigade (2 koppels):	4 fte
• Arrestantentransport (3 voertuigen):	6 fte
• Mobiele Eenheid (1 peloton):	50 fte
• Arrestatie eenheid (1 groep):	10 fte
• Bereden brigade (3 koppels):	6 fte
• Verkeer (cdt., 8 motorrijders, 6 koppels verkeersposten):	15 fte
• RIV:	4 fte
• Ondersteuning RIV (3 spotterteams, liaison klpd spoorwegpolitie):	8 fte
• luchtverkenning door eigen verkenningsvliegtuig (idem tbv RIV):	2 fte
• Criminaliteit	16 fte
• Ondersteuning (logistiek)	12 fte

In totaal komt de politie-inzet op de wedstrijddag op ongeveer 160 fte.

De supportersbegeleidingsgroep (SBG) bevindt zich in het stadion van PSV en is ten behoeve van de veiligheid en herkenbaarheid uitgerust met een

opvallend politiehesje. Vanuit de commandokamer vindt door de commandant ordemaatregelen aansturing plaats van de SBG evenals de hondengeleiders en het arrestantentransport. De aansturing geschiedt onder meer op basis van videoapparatuur die in de commandokamer is opgesteld en wordt bediend. Gedurende de wedstrijd is de SBG nauwelijks in actie gekomen.

De mobiele eenheid surveilleert voor aanvang van de wedstrijd in de binnenstad in koppels en in vredestenue. Bij aankomst van de treinen is een sectie aanwezig bij de loopbrug van het perron naar het stadion. Tijdens de wedstrijd staat de ME stand-by bij het stadion en de aangrenzende Mathildelaan en na afloop van de wedstrijd zorgt de ME bij het vertrek van de treinen voor een fysieke afscherming ter hoogte van de sluis. Na het vertrek van de treinen houdt men toezicht in de binnenstad. De ME heeft niet extra op hoeven te treden (zie ook hierna).

De hondenbrigade en de arrestatie-eenheid zijn wel in actie gekomen. Tijdens de pauze worden zeven Feyenoord aanhangers die in een PSV vak zitten gevorderd het stadion te verlaten. De PSV aanhang op Oost – nota bene gezeten aan de andere kant van het stadion - reageert hierop door met ongeveer 100 personen er achteraan te gaan. Ruim 50 stewards en beveiligers van WWS - zijnde vier 'mobiele' teams van 4 personen die uit tactische overwegingen achter de hand worden gehouden - weten te voorkomen dat, nadat het toegangshek tot het stadion geforceerd is, de hele groep het stadion verlaat. Circa 15 tot 20 personen lukt het om zich naar buiten te vechten. Daarbij raken enkele stewards en beveiligers licht gewond aan schouder en armen door het dichtduwen van het hek tegen de stroom in². Eenmaal buiten staat de hondenbrigade, die vanuit de commandokamer snel is gewaarschuwd, de groep al op te wachten en binnen vijf minuten is iedereen weer in het stadion. De ME blijkt bij deze plotselinge actie 'te laat gevechtssklaar' doordat er nog omgehangen moet worden en kan weinig uitrichten. Gelukkig blijkt de inzet van de ME niet nodig. Opvallend is dat het incident ook bekend raakt bij supporters met een stadionverbod die in het centrum van Eindhoven de wedstrijd volgen. Nog geen tien minuten later komen de eerste supporters vanuit de stad richting stadion aangelopen. Vanuit de commandokamer, waar de bewegingen van de groep met behulp van camera's goed kunnen worden gevolgd, worden de hondenbrigades en de AE ingezet om schermutselingen te voorkomen.

3.4 Inzet PSV

Voorafgaand aan de wedstrijd

Bij PSV is de veiligheidscoördinator verantwoordelijk voor de orde en veiligheid in het stadion. De veiligheidscoördinator initieert het vooroverleg en houdt met betrekking tot de voorbereidende werkzaamheden nauw contact met de veiligheidscoördinator van Feyenoord.

Ten behoeve van de wedstrijd PSV – Feyenoord worden 40 hoofdstewards en 320 stewards ingezet evenals 32 personen vanuit WWS. Een aantal stewards wordt speciaal ingezet om het verkeer rondom het Philipsstadion te

Noot 2 De gewonde steward en beveiligers hebben daags na de wedstrijd een bloemetje gekregen. Bij PSV is dat gebruikelijk omdat men veel waarde hecht aan een goede nazorg. Zonodig wordt ook bureau slachtofferhulp ingeschakeld.

regelen³. De grote inzet van stewards draagt (mede) bij aan de geringe inzet van de politie

Belangrijke aandachtspunten uit de briefing van de stewards zijn:

- De stewards en de WWS beveiligers die in het bezoekersvak worden gepositioneerd houden contact met de stewards van Feyenoord.
- De stewards die zorgen voor de visitatie van de PSV supporters bij binnenkomst fouilleren gericht, dat wil zeggen alleen de 'risicosupporters'.
- Er worden voldoende stewards ingezet op Oost om de supporters geen gelegenheid te geven de overige delen van het stadion te bereiken.

Om ongeveer 11.00 uur vindt er kort overleg plaats tussen de beide veiligheidscoördinatoren van de clubs. Ook de auditor van de KNVB is daarbij aanwezig. Het vertrek van de supporters uit Rotterdam is iets later verlopen dan gepland, maar de verwachting is dat de treinen redelijk op tijd aankomen. De veiligheidscoördinator van Feyenoord geeft aan dat de omwisselingsprocedure in Rotterdam goed is verlopen en dat er dus bij aankomst in Eindhoven niet opnieuw hoeft te worden gevisiteerd.

Na het overleg wordt het arbitraal kwartet ingelicht over de maatregelen en procedure die PSV hanteert met betrekking tot verbaal geweld en grootschalige incidenten. Uitgangspunt zijn de richtlijnen van de KNVB, waarbij PSV eerst zelf de nodige moeite zal doen om de spreekkoren dan wel incidenten te laten ophouden. Pas bij voortdurende spreekkoren zal de scheidsrechter worden verzocht de wedstrijd tijdelijk stil te leggen (zie bijlage 2 voor stappenplan dat PSV hanteert).

De veiligheidscoördinator van PSV is vervolgens vooral te vinden in de commandokamer. In deze kamer heeft ook de politie een eigen plek. De ruimte beschikt over talrijke beeldschermen die de mogelijkheid bieden om elke plek op de tribunes en verder in / buiten het stadion in de gaten te houden. Hierdoor kan zeer adequaat ingespeeld worden op ongewenste gebeurtenissen.

Tot aan het begin van de wedstrijd verloopt alles prima. De supporters van Feyenoord en PSV stromen rustig binnen en er heerst een goede sfeer in het stadion.

Tijdens de wedstrijd

Aan de wedstrijd gaat 1 minuut stilte vooraf in verband met de aanslag in Madrid. Tijdens de minuut stilte klinkt vuurwerk vanuit het bezoekersvak. Er wordt een vermoedelijke dader gelokaliseerd, maar het is niet zeker of hij het gedaan heeft. Geen van de stewards heeft hem het vuurwerk zien aansteken.

Nadat Feyenoord vrij snel 1-0 heeft gescoord, wordt door de veiligheidscoördinator geconstateerd dat er een aantal Feyenoord aanhangers in een PSV vak zit. Verwijdering tijdens de wedstrijd wordt als risicovol ingeschat, zodat men besluit om de betreffende personen in de pauze te vorderen het stadion te verlaten. Dit gebeurt ook en de personen staan snel buiten het stadion. De politie begeleidt ze in hun verdere aftocht. Wanneer vervolgens wordt geconstateerd dat een grote groep PSV supporters op de Oosttribune in beweging komt is er even alle hens aan dek. De groep is door de stewards niet meer tegen te houden en een deel ervan verlaat het stadion (zie

Noot 3 Vanuit de politie wordt voor deze groep de cursus verkeersregelen verzorgd, waarbij ook aandacht gegeven wordt aan de samenwerking tussen de verkeersstewards en de verkeerspolitie.

ook het stukje hierover in de voorgaande paragraaf). Even wordt overwogen om de uitgebroken supporters niet meer toe te laten tot het stadion, maar deze optie blijkt niet echt haalbaar want veroorzaakt naar verwachting meer onrust dan dat de groep weer terugkeert naar het eigen vak.

De rest van de wedstrijd is en blijft het rustig in het stadion. Het verlies van PSV draagt daar zeker aan bij.

Wat opvalt, is dat er in de commandokamer sprake is van zeer goed op elkaar ingespeelde teams (politie en PSV) die alert het gebeuren in en buiten het stadion volgen en waarbij het contact met de (hoofd) stewards en de politiemensen op straat via mobiele communicatiemiddelen prima verloopt. Door de veiligheidscoördinator van PSV wordt aangegeven dat nog zal worden onderzocht van welke PSV supporter(s) de Feyenoord aanhangers hun kaarten hebben gekregen. Er zijn geen signalen binnengekomen dat er supporters met een stadionverbod in het stadion aanwezig zijn geweest.

Na afloop van de wedstrijd

Na het laatste fluitsignaal verlaten de Feyenoord supporters snel het stadion. Het gefaseerde vertrek (2 keer 800 supporters) verloopt volgens plan. Er wordt vanuit de commandoruimte voor de zekerheid meegeteld.

Het stationsperron wordt van de PSV supporters afgeschermd door achtereenvolgens een linie stewards, een linie platte petten en een linie ME.

Op enkele schermutselingen na, waarbij de ME door aanwezig te zijn escalatie voorkomt, zijn de supporters van PSV vlot uit de omgeving van het stadion vertrokken.

In het centrum van Eindhoven blijft het de rest van de middag en avond rustig.

De volgende dag vindt de evaluatie van de wedstrijd plaats. Het belangrijkste leermoment is het niet tijdig 'gevechtsklaar' zijn van de ME als zich onverwacht een incident voordoet zoals de uitbraak van een groep PSV fans uit het stadion in de pauze van de wedstrijd.

3.5 Inzet OM

Vanuit het OM is de voetbalofficier en de parketsecretaris op de wedstrijd-dag aanwezig. Ze hebben de beschikking over een 'eigen' ruimte in het Regiobureau van de politie. Daarnaast zijn er speciale opvangruimten voor arrestanten, die zodanig zijn ingericht dat het mogelijk is om grotere aantallen arrestanten makkelijk te verwerken. Bij categorie C wedstrijden wordt de intake-ruimte bemand door politie, Openbaar Ministerie en indien noodzakelijk een deurwaarder namens de KNVB. Er wordt de AU-procedure (Aanhouden en Uitreiken) en waar nodig de voetbalsnelrechtprocedure toegepast. In relatie tot de wedstrijd PSV – Feyenoord heeft het OM de volgende zaken behandeld:

- Twee aanhoudingen in verband met een vuurwerkexplosie in een prullenbak buiten het stadion. Wegens recidive en in verband met een schadevergoeding aan de gemeente zijn beide daders direct gedagvaard.
- Eén aanhouding voor het niet opvolgen van een ambtelijk bevel zich te verwijderen uit de directe nabijheid van het stadion. Vanwege weigering van een transactie is de betreffende persoon vervolgens gedagvaard.

- Een lopend onderzoek naar een eventuele mishandeling op de publieke tribune (PSV supporter tegen een fan van Feyenoord). De te onderzoeken videobeelden moeten uitkomst brengen.
- Een ter plekke afgerond onderzoek naar openlijk geweld tegen een persoon. Vijf van de zes verdachten zijn aangehouden maar ontkennen, waarna een confrontatie met het slachtoffer uitwijst dat ze niet schuldig zijn. In verband met onvoldoend bewijs zijn de verdachten vervolgens heengezonden, maar omdat het om PSV –ondersteunende supporters uit Charleroi ging zijn hun namen wel doorgegeven aan de politie van Charleroi.

3.6 Begeleiding Feyenoord supporters

De wedstrijddag begint in Rotterdam met een centrale briefing van de mee-reizende stewards. Er wordt meegedeeld dat er geen specifieke dreiging is tussen de supportersgroepen. Tevens vindt uitleg plaats over de kaartcontrole en foullering (scansysteem supporters) en over de afspraken die zijn gemaakt met betrekking tot het vervoer en de aankomst in en het vertrek uit het PSV stadion. Tenslotte worden de stewards verzocht om de supporters duidelijk aan te spreken en zich actief op te stellen.

Feyenoord is een aantal jaren geleden naar aanleiding van structurele problemen met de supporters begonnen met een uitkaartsysteem. De club wil alleen nog op pad met supporters van ongeschonden gedrag. Via een uitgebreide screening kunnen supporters in het bezit komen van een uitkaart (voor meer informatie over het uitkaartsysteem van Feyenoord zie bijlage 3). Voor de wedstrijd tegen PSV vindt het scannen en foulleren in Rotterdam plaats. De locatie van het PSV stadion maakt dit mogelijk aangezien de supporters direct van het perron het stadion inlopen en dus niet meer opnieuw hoeven te worden gevisiteerd.

Het scannen, omwisselen van de vouchers voor een toegangskaart van het stadion en het foulleren van de supporters verloopt rustig, maar wordt enigszins vertraagd door problemen met de scanners die ongeveer 200 kaarten weigert. Een handmatige check door de altijd achter de hand zijnde klantenservice, die een overzicht heeft van alle verkochte kaartjes, brengt vervolgens uitkomst.

Nadat de treinen door de stewards zijn geschouwd op schade, vertrekken de supporters richting Eindhoven. In de trein wordt (veel) gerookt en geblowd. Zoals in het vooroverleg is aangegeven wordt dit gedoogd door de KLPD. Echter in de overeenkomst met de NS c.q. Chartertrains heeft men de verantwoording met betrekking tot handhaving van het rookverbod neergelegd bij de stewards van de club. Dit is echter onmogelijk aangezien stewards geen enkele bevoegdheid hebben ten aanzien van handhaving bijzondere wetgeving; ze zijn immers geen opsporingsambtenaren. Van een actieve houding van de stewards is tijdens de reis dan ook weinig te merken.

De binnenkomst in het stadion verloopt goed. Tijdens de wedstrijd stellen de stewards zich op aan de zijanten van het bezoekersvak. Daarnaast wordt een team in het cateringvak gepositioneerd en worden twee teams flexibel ingezet. Tijdens de minuut stilte voor de slachtoffers van de ramp in Madrid zijn de supporters echt stil. Helaas klinkt er vanuit het bezoekersvak eenmalig een vuurwerkknal, maar dat is dan ook nagenoeg het enige incident in het bezoekersvak. Wel klinkt er diverse keren 'Brabantse joden' vanaf de

tribune, maar deze tekst kan niet echt als kwetsend worden beschouwd. Het feit dat Feyenoord snel op voorsprong komt en de wedstrijd uiteindelijk ook wint draagt zeker ook bij aan het rustige verloop op de tribune, evenals het uitkaartsysteem van Feyenoord.

Na afloop van de wedstrijd stroomt het vak snel leeg. De stewards tellen af maar dat verloopt enigszins chaotisch. Na ongeveer 800 passanten wordt het rolluik tussen de catering en de loopbrug naar het perron naar beneden gelaten om de scheiding aan te brengen tussen de eerste en tweede groep. Het vertrek van beide treinen geschiedt precies op tijd. Er vinden geen noemenswaardige schermutselingen plaats tussen de vertrekkende fans van Feyenoord en de supporter groepen van PSV, die achter de opgestelde linies van stewards, politie en ME het vertrek verbaal luister bij zetten. De terugreis verloopt eveneens rustig en volgens tijdschema.

Na afloop volgt er in Rotterdam nog een korte debriefing van de stewards en een uitgebreide debriefing met de leidinggevenden. Verbeterpunten die aan de orde komen zijn onder andere de vertrektijd van de treinen (heenreis), het functioneren van de scanners, het gedrang bij het instappen en de verdeling van de hoofdstewards over het totale aantal stewards.

4 Conclusies

Op grond van de geraadpleegde draaiboeken en documenten en de waarnemingen tijdens het vooroverleg en op de wedstrijddag zelf, trekt het auditteam de volgende conclusies.

4.1 Conclusies

De wedstrijd PSV – Feyenoord is in de ogen van het auditteam een echte best-practice. Het lokale convenant evenals de draaiboeken van de politie zijn goed doordacht, helder van opbouw en tot in detail uitgewerkt. Verder is de samenwerking tussen betrokken partijen professioneel en is er sprake van een hecht team operationeel verantwoordelijken met hart voor de zaak.

Het stadion heeft een uitstekende infrastructuur. De supporters van de bezoekende club lopen zo vanaf het perron via een (dichte) loopbrug het stadion in, waarbij het zichtcontact met PSV supporters tot een minimum is beperkt. Vanuit de commandoruimte in het stadion is met camera's goed zicht op alle plekken in het stadion en op de omgeving rond het stadion. Hierdoor kunnen politie-eenheden en stewards uitstekend worden aangestuurd.

De politie inzet is met circa 160 fte laag, zeker wanneer het afgezet wordt tegen het bezoekersaantal (ruim 36.000 bezoekers) en het feit dat er sprake is van een risicowedstrijd. Wat hierbij meespeelt is de grote inzet van stewards (inclusief beveiligers van WWS) door PSV, de gunstige ligging van het stadion en de slimme inzet van de ME, namelijk ook in vreedestenue voor reguliere taken. Het laatste brengt overigens wel een risico met zich mee: bij (onverwachte) ongeregelheden moet eerst worden 'omgehangen' voordat kan worden opgetreden en dat kost tijd. Dit risico is acceptabel gezien de bovengenoemde zaken.

Er wordt door het politiekorps veel nadruk gelegd op het bejegeningprofiel van de politieambtenaar en dat is te zien, want het (preventief) optreden van de politie is rustig en vriendelijk.

De politie kan bij risicowedstrijden gebruik maken van een Regionaal Informatiepunt Voetbal (RIV), waar op een afzonderlijk geautomatiseerd systeem 'Heb-bes voetbal' (een erfenis van het EK 2000) de commandanten ter plekke kunnen worden voorzien van relevante informatie en waar ze tevens op kunnen muteren.

De veiligheidsorganisatie in het stadion is prima. De veiligheidscoördinator heeft de touwtjes strak in handen en kan terugvallen op ervaren collega's en een grote groep gemotiveerde stewards. Daarnaast heeft de coördinator de beschikking over ingehuurd professioneel beveiligingspersoneel.

Het stadion heeft een uitstekende beveiligingsinfrastructuur met talloze camera's. Hierdoor kan elke plek in en buiten het stadion in de gaten worden gehouden.

Opmerkelijk is dat PSV ook de verkeersregelaars levert die zorgen voor een goede verkeersafwikkeling bij het stadion.

Tolerantiegrenzen

Er wordt tijdens de risico C-wedstrijd geen alcohol geschonken in het stadion (behoudens de besloten ruimten) en daarmee volgt PSV het landelijk beleidskader voetbalvandalisme.

De combiregeling gaat uit van een strikte scheiding van supporters, maar (ook) bij deze wedstrijd is het mogelijk gebleken dat zelfstandig reizende supporters van Feyenoord tussen de PSV-aanhang zit. Nader onderzoek van PSV moet uitwijzen hoe de in dit geval de zeven Feyenoord supporters aan een toegangkaart zijn gekomen.

Er zijn vlak voorafgaand en gedurende de wedstrijd geen kwetsende en discriminerende en/of racistische spreekwoorden en spandoeken in het stadion of nabij het stadion waargenomen. Wel is er diverse keren "Brabantse joden" geroepen door supporters van Feyenoord.

In Eindhoven gaat men uit van de KNVB richtlijnen die vertaalt zijn naar een eigen stappenplan (zie bijlage 2).

Het is een supporter van Feyenoord toch gelukt om vuurwerk vanuit Rotterdam mee te nemen en in het stadion af te steken. De fouillering in Rotterdam is op dit punt dus niet sluitend geweest. Daarbij past wel de opmerking dat het vinden van een enkel 'rotje' geen sinecure is.

Aandachtspunt bij het combivervoer is het rookverbod in de (charter)treinen die de supporters van de bezoekende club naar het stadion brengen. Het rookverbod moet volgens het (huur)contract formeel worden gehandhaafd door de meereizende stewards, maar die kunnen – en mogen wettelijk ook - weinig uitrichten bij het (massaal) negeren van het verbod. De huidige situatie is dat roken zowel door de stewards als de KLPD wordt gedoogd. Dit zet vraagtekens bij de aansprakelijkheid en verantwoordelijkheden.

Tot slot

De wedstrijd PSV – Feyenoord is volgens het auditteam een mooi voorbeeld hoe een wedstrijdorganisatie er uit zou moeten zien bij risicowedstrijden.

Bijlagen

Bijlage 1 Samenstelling auditteam

Het auditteam is als volgt samengesteld:

Voorzitter

- Margo Vliegenthart

Leden

- Cees Bakker
- Tom van Daalen
- Jan Franssen
- Cees Ottevanger

Het wedstrijdbezoek is uitgevoerd door Margo Vliegenthart, Cees Bakker en Tom van Daalen. Ondersteuning is verleend door Anja Beerepoot en Han Bruinink van DSP-groep.

Bijlage 2   Stappenplan bij racisme, discriminatie en grievende teksten

In zowel het algemeen operationeel als het wedstrijddraaiboek van de politie is in de bijlage onderstaand stappenplan opgenomen betreffende het tegengaan van racistische, discriminerende en of grievende teksten.

- 1 Ingeval sprake is van wangedrag, geplaagd door één persoon of een kleine groep personen, worden deze door veiligheidspersoneel en/of stewards of de politie aangesproken en gewaarschuwd. Bij herhaling worden desbetreffende personen uit het stadion verwijderd en zal hen door de club een stadionverbod worden opgelegd.
- 2 Worden er echter strafbare feiten gepleegd, bijvoorbeeld als de spreekkoren racistisch van aard zijn, dan zal door de politie, indien mogelijk, tot aanhouding van deze personen worden overgegaan, waarna deze voor de Officier van Justitie zullen worden voorgeleid.
- 3 Ingeval sprake is van wangedrag, gepleegd door een zeer grote groep personen, wordt via de omroepinstallatie opgeroepen het uiten van deze teksten te staken.
- 4 Wordt hier vervolgens geen vervolg aan gegeven dan zal de scheidsrechter hierop worden geattendeerd.
- 5 Deze kan de wedstrijd stilleggen of bijvoorbeeld de rustperiode gebruiken om spelers en bestuur in de gelegenheid te stellen hun 'supporters' tot rede te brengen.
- 6 Blijkt dit niet te helpen dan beslist de scheidsrechter de wedstrijd 15 minuten stil te leggen en een rustperiode in te lassen.
- 7 De betreffende spelers en bestuur trachten de supporters tot de orde te roepen.
- 8 Met de plaatselijke autoriteiten wordt afgestemd hoe te handelen als spreekkoren aanhouden als de wedstrijd wordt voortgezet.
- 9 Tevens wordt nagegaan of ontruiming van het betreffende vak mogelijk of gewenst is.
- 10 Lukken al deze pogingen niet dan beslist de scheidsrechter de wedstrijd definitief te staken. Overigens doet hij dit niet dan nadat hij hier nadrukkelijk met het bestuur van de thuisspelende club en met de plaatselijke autoriteiten overleg heeft gevoerd. Vanzelfsprekend wordt alles geprobeerd om staken te voorkomen aangezien dat wijken voor terreur zou betekenen.

Bijlage 3 Uitkaartsysteem Feyenoord

Supporters van Feyenoord die meewillen naar een uitwedstrijd moeten een uitkaart c.q. chipcard aanvragen. Zij worden dan gescreend conform de voorwaarden voor aanvraag van een uitkaart. Feyenoord heeft drie groepen chipcardhouders (met pasfoto):

- 400 diamondcardhouders: Deze groep heeft 100% garantie om een toegangsbewijs voor een uitwedstrijd aan te schaffen;
- 1600 goldcardhouders:
- 10.000 silvercardhouders.

Een diamondcardhouder heeft de oudste rechten bij aanvraag van kaarten voor een wedstrijd, vervolgens de goldcardhouder en dan de silvercardhouder. In het cardsysteem worden trouwe bezoekers van ongeschonden gedrag beloond. Wanneer de supporters meer dan twee wedstrijden missen vallen ze terug naar een 'lagere klasse'.

De kaartverkoop vindt plaats via de Ticket-box verkooppunten. Per chipkaart kan 1 toegangsbewijs worden gekocht. De card is strikt persoonsgebonden en slechts onder beperkte voorwaarden overdraagbaar (bijvoorbeeld bij ziekte).

Bij uitwedstrijden vindt er een dubbele controle plaats van het toegangsbewijs en de chipcard, namelijk via kaartlezers alsmede op foto.

De Feyenoordchipcard is tevens de seizoenkaart voor thuiswedstrijden.

Houders van chipkaarten hebben dus één kaart voor uit- en thuiswedstrijden. De houder van de kaart gaat met ondertekening akkoord met de voorwaarden en regels alsmede met het onderbrengen van de pasfoto in een imagebestand dat ter identificatie van individuen wordt geraadpleegd bij incidenten waarbij de belangen van Feyenoord worden aangetast.